

МЕНАНДАР ХЕРОС

Даниела Тошева
nela2111@yahoo.com

Текстот на драмата Херос не е зачуван во целост, всушност од него се останати само уводната сцена и неколку фрагменти, а тоа нужно бара дообјаснувања, за да може текстот да се чита без нејаснотии и да се сфати содржината на драмата. Она што го имаме се само два папируса; на првиот папирус е даден уводот (кој не припаѓа на драмскиот текст, туку е напишан од некој антички приредувач) и листата на драмски лица дадена според редоследот по кој лицата излегуваат на сцена. Она што припаѓа на самата драма е првата сцена – разговорот меѓу слугите Даос и Гета, која му претходи на прологот; тие се наоѓаат пред куќите на своите господари, кои се единствените куќи што се наоѓаат на сцената, а меѓу куќите се наоѓа светилиштето на богот Херос, по кого е именувана драмата. Дејството на драмата се одвива во атичката дема Птелеја.

УВОД

Близначиња роди мома, машко и девојче,
на пастир нив ги даде да ги чува тој;
силувачот после ова ѝ стана нејзе маж.
Не знаејќи му ги даде ко залог пастирот. (5)

5 А, пак, в ќерка нивна се вљуби еден роб
мислејќи дек' се исто; но, силум друг ја зел:
од соседство момче младо мома силуваше.
Да сврти вина кон себе робот сакаше,
но, мајка ѝ? силно збесна, зашто не знаеше. (10)

10 Меѓутоа кога сфати стариот татко се
си откри случки стари, челад призна тој,
а оној што му силува ќерка тој му стана зет

ДРАМСКИ ЛИЦА

Гета (роб на Фејдија) Софрона (дадилка) (15)

Даос (роб на Лахет) Сангариј (роб)

Богот Херос Горгија (момче)

Мирина (жена на Лахет) Лахет (старец)

Фејдија (младич)

Гета

Еј Даос, ми се чини зло си направил, (20)

но, огромно е нели? Ко вјармен да си и
да влечеш мелница – ми личиш така, знај!
Но, зошто трескаш глава така упорно?

5 И што си кубиш коси? Зошто офкаш ти?

Даос

Оф, леле, леле!

Гета

Па, така ти е кутар мој! (25)

Но, само немој вака – си се свиткал ти
и досега ми личиш ко паричка да си;
па, дури кога добро ти оди тебе нај

10 се затвораш во себе – те жалам многу, ај!

Даос

.....Но, не знам што ли, жими Севс, (30)
ми дрдориш?! Та вплеткан сум во друго јас.

Гета

На другар не би кажал?

Даос

Гета, пропаднав!

Гета

Проклетнику, како?

Даос

Жити бози, најмил мој,

15 не колни го вљубениот!

Гета

Зар љубиш?

Даос

Вљубен сум.

Гета

Веројатно многу храна господарот ти дал, (35)

О кутар Даос, прејаден си со сигурност знам!

Даос

Се потресе душа моја момата гледајќи ја
Воспитана чедно, Гета, за мене е створена.

Гета

20 Дал' робинка е?

Даос

На некој начин, би рекол јас;
Си работел ко пастир Тибеј в овој дом (40)
во Птелеја; роб бил некогаш ко млад,
па, тогаш – рече тој – близначиња си добил две,

а таа што ја љубам јас е ќерка му Плангон.

Гета

25 Те сфаќам сега.

Даос

А, син му е тој Горгија.

Гета

Зар тој што сега кај вас овде главен е (45)
за стоката?

Даос

Да, тој е тој! А, стариот
дур беше жив, тој Тибеј – таткото, беше зел
на заем пари од мојот господар; и, пак

30 му зел за глад да скроти, па си умре тој.

Гета

По трет пат веќе не му дал господарот твој! (50)

Даос

Се разбира. А, штом, пак, умре татко му
си зајми пари Горгија, го погребаш
и стори адет, па си дојде тој при нас

35 ја доведе и сестра му и овде работи
за долг да отплати.

Гета

А, што е со Плангон? (55)

Даос

Си работи со мојата господарка,
си преде волна, девојка е многу ...
Се смееш Гета?

Гета

Никак', жими Аполон!

Даос

40 Благородна и скромна многу, Гета, е.

Гета

Епа, што?

А, што имаш ти за тебе?

Даос

О, Херакле, скришум јас (60)

ја немам пишнато; со мојот господар
разговарав и вети ќе ја даде тој,
сал согласност од брат ѝ треба.

Гета

Прекрасно!

Даос

45 Е, што е прекрасно? На пат е Лахет долг
три месеци веќе в Лемнос е на работа (65)
но уште иста надеж имам, само спас
да најде оној.

Гета
Предан си му.

Даос
О, камо да
би имал кар од пловидбата!

Гета
Размислуваш
50 ти мошне право. А, јас ак' љубам сиромав би бил;
би жртвувал јас купишта, жими Посејдон, (70)
на богој, онему што носам стап.....

До ова место текстот е конзистентен. Според редоследот на драмските лица, би требало во наредната сцена да се јави богот Херос, кој го кажува прологот на драмата. Веројатно е дека Херос ја запознава публиката со она што се случило пред драмското дејство, а имено со силувањата што се случиле во неговото светилиште: овде е силувана Мирина пред осумнаесет години од Лахет, којшто сега ѝ е сопруг, но и Плангон, ќерката на Мирина и Лахет, од младичот Фејдија. После прологот што го кажува Херос имало уште една сцена во првиот чин, во која се појавуваат Мирина и Фејдија, ако се оди според редоследот на драмските лица.

Во текстот што следи е прикажан дел од разговорот меѓу Мирина и Даос, со кој можеби започнува вториот чин.

А
Осумнаесет има лета.
Б
Секавање немам јас
за такво дело. Но, нека биде; нему

55се случува работата
Бидејќи домашен си ти, како
(Недостасуваат околу 30 стихови)

А
Се уверив во љубовта, жено, жими Севс,
но, што, зар сетне одиш?

Мирина
Со тебе ќе се сложев јас
со тоа што го зборуваш, се чини одамна.

А
60 Мирина, да се поднесе лесно треба, жими Севс,
сожали го пастирот ајде

Фрагменти забележани на други места

Јасно е дека овие два стиха припаѓаат на робовите Даос и Гета; безнадежно заљубениот Даос бара совет од итриот Гета.

1.
Даос
..... Гета, зар не си љубел ти?
Гета
Е, не сум пропаднал.

Вториот фрагмент го изговара Даос во разговорот со Мирина, обидувајќи се да ја придобие, за да му ја даде Плангон. Фрагментот му претходи на враќањето на Лахет од Лемнос.

2.
Даос
Господарке ништо нема од Ерос помоќно,
ни Севс сам с' богој небесни што владее,
тук' покорност кон него покажува и тој.

Наредниот фрагмент веројатно му припаѓа на Горгија, братот на Плангон, огорчен заради нејзината бременост. Ова се случува во моментот кога таа, Плангон, го раѓа детето со помош на дадилката Софрона - истата дадилка која може да посведочи за силувањето на Мирина и за изложувањето на децата.

3.
Да биде најблагородно убавото требаше,
слободниот, пак, секаде на себе да е горд.

Четвртиот фрагмент го зборува Мирина, во сцената кога доаѓа до препознавање меѓу неа и Лахет. После ова следува дека Лахет ја распрашува за случката во пеиштерата пред осумнаесет години и доаѓа до заклучок дека тој е силувачот.

4.
Ох, жално, зарад тоа сал јас сум несреќна,
а, тоа не е престап некој уверлив.

Во овој фрагмент робот Гета го убедува Даос да се напије вино, затоа што тој, Гета, дознал од Даос дека Плангон е бремена, меѓутоа од неговиот господар Фејдија.

5.
.....вино разредено
во бочва. Земи испиј го!.....
6.

Од маки да се ослободам ќе пијам отров јас.

7.

И јас ќе бидам согласен с' тоа добро знај.

8.

..... Дај му го на некое
девојченце тоа.....

9.

.....несреќен јас, а ако не дојде тој?

10.

.....Ќе се сториш себе граѓанин пак.